

Az a rongyos vén szemét valósággal ámulatba ejtett. Énutánam vezették be a hullaházba, ezért jól láthattam, amint alattomosan odasomfordált a hordágyra fektetett holttesthez és vizenyős szemei, miután előzőleg körülhízelegették az ügynököket, kéjesen lecsapnak meztelen combjaira, petyhüdt hasára, az ökölcsapásoktól szederjesen feldagadt kemény melleire. Igen, kéjesen — pontosan láttam. Nem volt azokban a békaszemekben egy szikrányi viszolygás sem, akár a pockok, mohón és célratorón futkostak le s föl a hulla domborulatain, elkerülve a sebeket és véraláfutásokat a veszteséget mérlegelték. Hat és fél éve éltek együtt — így mondta az ügynököknek. Úgy beszélt, mintha a veszteségét leltározná, siránkozott, hogy őt mennyire kihasználta: csak enni és hálni járt haza, de csak akkor, ha nem akadt senkire; erőszakkal is betört a lakásba, ha őt nem találta otthon, kivitt a házból, amit csak ért, eladta s aztán a könnyen szerzett pénzt elitta a legközelebbi büfében! Arról, persze nem beszélt a gyalázatos, hogy akkor miért nem kergette el: arról, hogy arra jó volt neki részeges létére is, hogy öreges gerjedelmét levezesse rajta. Lerítt ez kidülledt szemeiről, kirepedezett inas kezeiről, amelyek, míg panaszeit sorolta, akaratlanul is, meg-megrándulva, egyre csak az asszony meztelensége felé nyülkáltak. Micsoda éjszakák! Micsoda döglesztő órák! Milyen undorító lehetett, amikor a lány közelébe kúszott remegő, inas kezeivel, szánalomkeltő testével, elnyűtten, csorgó nyállal. És mégis, hat és fél éven át nála kötött ki mindig a lány, az ő takarója alatt, azért a kis melegért, amely ott várta az öreg szorongatásaival együtt, s ha tegnap este nem öltem volna meg, a múlt éjszakát is ott töltötte volna az ő ágyában.

Most már sajnálom is, hogy megöltem — sajnálom, mert olyan mélyre süllyedt, mert olyan mély szakadékban élt. Ha ezt tudom, bizonyára meg sem öltem volna: beláttam volna, hogy teljesen fölösleges. Megöltem, mert meg akartam büntetni nyakasságáért, megöltem, hogy engedelkenységre bírjam. Most látom csak, mennyire engedelkeny volt, ha úgy meg tudott férni ezzel az undok vénséggel, ha annyira rabja tudott lenni szenvedélyének. Amikor kilopta zsebemből az órát, tulajdonképpen szenvedélyének engedelmeskedett, én meg azt hittem, hogy szemtelen — és agyonvertem.

De hát, nem is lehetett másképp, mert két átkos szenvedély, az övé és az enyém, került itt szembe egymással. Talán sohasem követeltem még asszonytól úgy, mint tőle, szinte sóvárogva, hogy ellenkezés nélkül

adja oda magát, hogy semmisüljön meg előttem. Azt akartam, hogy üresség vegyen körül, csak a húst, egy darab odaadó húst kívántam és semmi más, mert minden más zavart volna. Fejem még zúgott az őt megelőző lánynak, annak a pantallósnak rikácsolásától, és Márta oktalan „Nem!” kiáltásai és a tegnapi nap összes hiábavaló lármája ott kavargott fejemben. Szerettem volna lehiggadni, megnyugodni s ennek az együgyű lánynak nem volt jobb dolga, mint hogy kilopja az órát a zsebemből!

Mégis, Simkét okolom mindenért: ő kezdte el a tegnapi nap bolondériáját. Már fél nyolckor kiráncigált az ágyból, röhögve és handabandázva, s noha tudta, hogy baj lehet belőle, mégis csökönyös megátalkodottsággal. „Tíz darab ezres! Tíz darab ezres!” No és, ha tíz darab? Én se vetem meg a pénzt, de mindenekeelőtt szeretem jól kialudni magam. De ő, akár a güzü, eltökélte, hogy két év leforgása alatt felépíti a házat és megnősül, ezért reszket minden dinárért. Az ilyenek előbb-utóbb iparendélyt is szereznek, s ő is csak annak köszönheti, hogy társultam vele.

Dühösen keltem fel, de belátva, hogy most már úgysem tudnék újra elaludni. Összepakoltuk a szerszámot, a podolittekerceket, és elindultunk az autóbuzsmegállóhoz. Esett az eső, pedig én még szép időben is undorodom a reggelektől. Álmos vagyok, fázik a lábam, a fejem nehéz, a lokálók sötétek, üresek, az utcán mindenki rohan, undorral tölt el még az is, hogy élek. Most meg még Simke is mellém szegődött, meg-meglök tekerceivel, könyökével, széles ülepével, hadonászik, fecseg lelkendezve, arcomba fröcsköl a nyála, medve járásával összecsapkodja a lábam. Egész úton az járt az eszemben, hogy hozzá vágom a tekerceket és visszafordulva faképnél hagyom. Bárcsak megtettem volna! De a nap balul kezdődött, s már úgysem tudtam volna mihez kezdeni, erre a gondolatra aztán végképp elment mindentől a kedvem. Mentem, amerre vezetett, egy szót se szóltam, csak magamban zsörtölődtem.

Esőben a buszmegállónál mindig nagy a tolongás. Mindenki lökdelődzik, nedves kabátjuk ujját az ember orrához dörgölik az utasok. Ezúttal a sors még egy sült paraszt jegykezelővel is megáldott bennünket. Csendőrbajuszos suttyó legény, az ajtó mögül kihajolt fölénk: „Nem lehet, elvtársak, azzal a poggyással, nincs több hely!” Majdnem felordítottam mérgemben, de most már csak azért is hallgattam, és Simkét toltam magam elé. Ő persze szájaskodott, egyre bizonygatta, hogy milyen könnyűek a tekercek, feldobta a magáét, s aztán elkapta, mint valami cirkuszi mutatványos, s engem is biztatgatott: „Dobd csak, mutasd meg neki!” Természetesen, meg se moccantam, s megelégedésemre a bajszos, miután a többi utast beengedte, becsapta előttünk az ajtót.

Úgy álltunk ott az esőben, mint a majmok, akaratlanul is a híd felé távozó busz után bámultunk. „Megvárjuk a következőt”, mondta Simke, s nekem több se kellett. „Nem, gyalog megyünk.” Kétségbeesve nézett rám, de mivel már el is indultam, szó nélkül vágta az utánam.

Büntetni akartam Simkét, s közben saját magamat büntettem, mert öelőtte cél lebegett, az ötezer dinár, én meg csak arra tudtam gondolni, hogy ázom s hogy hamarosan csuromvizes leszek még viharkabátban is. Amikor felértünk a hídra, a szél majdhogy ki nem csupálta hónunk alól a podolittekerceket, oldalba kapott bennünket, nyakunkba zúdította, a

bokánkig felverte a hideg szemű esőt. Az országúton meg végig az autók fröcsköltek bennünket, s ha félreugrottunk előlük, a falevelekről csorgott nyakunkba a víz. Simke le-lemaradozott, és kétségbeesetten bökdösött, mutogatott a hüvelykujjával, persze senki sem állt meg, hiszen olyanok voltunk úgy ázottan, vállunkon a hatalmas tekercekkel, mint valami üldözött betörők. Én csak lépkedtem egyenesen előre, és élvezettel hallgattam Simke cammogó futólépéseit, amikor elszáguldott mellettünk egy-egy kamion; nagyokat fújt, zihált s már ő sem beszélt.

A büntetés azonban nem is volt olyan ártalmatlan; mire végül is a Majorba érkeztünk — három és fél kilométert gyalogoltunk az esőben! — és berohantunk Jurišić házába, volt ám mit látnunk: az átépített szobában nem volt lerakva a padló! Megtorpantunk, mint az őszvér az akadály előtt, én szándékosan egy szót sem szóltam, csak ledobtam a tekercest a táskámmal együtt a küszöb előtt halomban heverő padlódeszkákra. De Simke annál inkább dühöngött, helyettem is. Úgy, ahogy volt, fölmálházva, vizesen — kalapja karimáján körhintáztak a súlyos esőcseppek — kirohant az udvar közepére, s nyomban hangos szóváltásra került sor közte és Jurišić között. Nemsokára mindketten megjelentek, Jurišić szűrgúnyában, fején báránybőr kucsmával, mint valami helyszínelő bizottság. Jurišić esküdözött, hogy a parkettázó még tegnapelőttre ígérte, hogy lerakja a padlót; Simke meg egyre azt ismételte, hogy hiába jöttünk és ázkolódtunk, mindegyik hajtogatta a magáét egymás szavába vágva, míg bele nem fáradtak. Aztán egyszerre engedékenyebb lett Simke: lehajolt, tapogatni kezdte a padlódeszkát és az ára felől kérdezősködött. Erre a gazda is, nyilván megérezve benne a maga emberét, hirtelen végtelenül udvarias lett: elnézést kért, amiért eddig is nem jutott eszébe, és pálinkáért kiáltott feleségének. Hamarosan ott álltunk valamennyien a küszöbön, az eső alkotta függöny mögött, és egyre emelkedő hangulatban már csaknem egymás egészségére koccintgattunk.

De mi közöm volt nekem hozzájuk? Arra nem számítok, hogy házat építke magamnak, mint Simke. És mégis ott álltam csuromvizesen és ingerülten, éppen a ház miatt, Simke leendő és Jurišić befejezés előtt álló háza miatt. Kortyoltam a pálinkát, és éreztem, megint elfog az elkeseredés az élet miatt, amely mindig a hátát fordítja felém, megrontja kedélyemet, és belep feneketlen mélységének penészével. Valahányszor ez az érzés kerít hatalmába, nyomban környezetet, társaságot kell változtatnom, hogy megszabadulhassak tőle. Valamikor ilyen állapotomban többször is szökésnek adtam a fejem, így az intézetből hatszor is meglógtam, egy ízben meg a határon túlra akartam menekülni, de mindig elfogtak és megtanítottak rá, hogy igazi menekülés valójában nincs is. Körülnéztem, azon gondolkoztam, van-e a közelben valami lokálféle, de eszembe jutott, hogy csak néhány százas van a zsebemben. Ismét munkaadóim beszédjét kezdtem figyelni: éppen azt latolgatták, hogyan fogja Simke megtudni, mikor fejezik be a szoba padlózását. Szavukba vágtam: „Bizony, az elhúzódhat ki tudja meddig, de a mai napot mi már elvesztettük. Ki fogja ezt nekünk megfizetni?”

Egyszerre elnémultak; Simke már sejtett valamit, szeme nedves lett. Jurišić megkísérelte kihúzni magát: „Átalányban egyeztünk meg. Tízezer dinár”, de nem hagytam beszélni: „Úgy egyeztünk meg, hogy a

munkát elvégezzük, mégpedig a tetszése szerint választott napon. Az pedig a mai nap volt.”

Összenéztek; láttam, hogy Simke a gyanakvás és a kapzsiság között ingadozik, gyorsan folytattam: „Egy nap alatt lerakhattuk volna a podolitot, és ha nem jöttünk volna ki magához, elmehettünk volna az Iparosotthonba, ott a mai napszámunk biztosítva volt, de most már oda sem mehetünk, velük is egy újabb, nekik is megfelelő időpontot kell megbeszelnünk. Élünk azonban addig is kell.” Jurišić: „Adtam előleget.” Én: „Azt elköltöttük anyagra, az pedig itt marad garanciának. Viszont nekünk nincs semmi biztosítékunk a munkát illetően. Vagy fizesse ki az átalány felét, a másik felét pedig a munka befejezése után, vagy pedig fizessen ki két napszámot két és fél ezer dinárjával, s adja ki másnak a munkát.”

Az ilyen pillanatokban ugyancsak megered a nyelvem, nemcsak hogy folyékonyan beszélek, de meggyőzően is, mert az az eltökéltség fűti szavaimat, hogy ha kell, hát felrúgok mindent. Úgy látszott, hogy Jurišić habozik, Simke félénken a segítségére sietett: „Még nincs tíz óra. Még odaérhetünk az Iparosotthonba.” De én hajthatatlan maradtam: „Velem nem. Ha te várni akarsz, fizess ki az én részem, és isten áldjon, ne is lássuk többé egymást.”

Ez aztán segített: ez mindig segít, mert Simke végtelenül kapzsi, nem akar rendes segéddel dolgozni, aki után adót és biztosítást kellene fizetnie, arról pedig meg van győződve, hogy senki sem dolgozna neki olyan gyorsan, mint én. Tehetetlenül legyintett Jurišić felé: „Ha az emberem azt mondja...”, mire Jurišić duzzogva összekapkodta poharainkat. Megint magunkra maradtunk, Simke ide-oda járt köröttem, időnként nagyot ásított, tudtam, mit szeretne mondani, de én szándékosan elfordultam tőle, mintha az esőt nézném. Amikor Jurišić ismét megjelent, már kevésbé szélyvesen, hallgatagon, de az öt darab ezressel, amelyeket kabátja alá csúsztatott, nehogy megázzanak, Simkét megelőzve nyújtottam felé a kezem. Tarkómon éreztem Simke felindult lihegését; tudtam, hogy hunyorgat a bankjegyek felé, lehet, hogy jelez is Jurišićnak, hogy ne nekem adja a pénzt, de lekésett. Anélkül, hogy megszámláltam volna, zsebembe gyűrtem a pénzt, leszegtem a fejem, és szó nélkül nekivágtam az esőnek.

Egy ideig egyedül mentem, mert Simke ottmaradt, lehet, hogy mentegőzőn, lehet, hogy rögzítse a következő jövetelünk napját; de ötven méternyi távolságból újra hallottam cammogó lépteit. Nem jött egészen mellém, hanem hangosan fújtatva mögöttem maradt, mintha a házak eresze alá akarna húzódni az eső elől. Félte a pénzt, ami mégis hozzámkerült. A sarkon megpillantottam egy kocsmát, bementem, ő is utánam; amikor leültem, oldalról odasomfordált hozzám, és ő is helyet foglalt. A kocsmát teljesen üres volt. A helyiség sötét mélyében felbukkant egy borostás arcú bácsika, cseppet sem látszott kíváncsinak. „Egy pálinkát!”, vetettem oda röviden, nem törődve Simkével, így tett az öreg is, és kelleetlenül elcsoszogott.

Társam most tükön ült: az, hogy ő kimaradt a rendelésből, reményt ébresztett benne, de egyben rossz sejtelve is támadt. Szeme sarkából fürkésztett, de nekem az arcizmom sem rándult meg, ami megnyugtatta volna. Végül is, amikor a pincér kihozta a pálinkát és én a számboz emeltem, nem tudta magát tovább türtöztetni: „Magadban iszol?” Meg-

vártam, amíg az utolsó csepp is lefolyik a torkomon. „Magamban.” „Tehát nem kívánod a társaságomat?” „Nem.” „Akkor add ide az én részemet.” Elérkezett a pillanat, hogy megsemmisítsem. „A te pénzed Jurišićnál van.” Csipogó hangon tiltakozott: „De hiszen te vetted fel az egész átalány felét!” „Csak az én részemet vettem fel, hiszen te ellene voltál, hogy előre fizessen.”

Majdhogynem elájult, láttam, hogy alélten ernyed el a széken, és hogy a két keze tehetetlenül csüng le. Tudta: ha már megkaparintottam az én részemet, többé az ujjamat sem fogom mozdítani, mert én fizetés nélkül nem dolgozom. Nagyon gyűlölhett abban a pillanatban, s ha nem volna olyan gyáva, biztosan meg is ütött volna. Jól tudja azonban, milyen erős vagyok, ha felbőszítenek, s meg se moccan. Csak lélegzetvétele lett gyorsabb, izgatottabb, mert bizonyára arra gondolt, hogy most kénytelen lesz egyedül lerakni a podolitot, s mindössze ötezer dinárért, pedig ha egyedül csinálja, három-négy napig is el fog tartani az a munka, vagy pedig kénytelen lesz kiengedni a kezéből. S talán nem is esett volna az egész oly nehezebbé, ha nem lát engemet maga előtt a könnyen szerzett ötezzrel, kényelmesen elterpeszkedve, ujjaim között az üres pohárral. Fészkelődni kezdett; éreztem, hogy agya lázasan dolgozik, hogy valami elszánt tervet forgat a fejében. „Hát, jó”, hümmögte, szinte nyögve. „Legyen a tiéd a pénz. De nem tűröd tán, hogy én étlenszomjan bámuljam, hogy élvezel.”

Összereztem meglepetésemben, mert Simke nem szokott kávéházban se enni, se inni; munkája végeztével mindig arra hivatkozik, hogy siet haza, mert az anyja ebéddel, vacsorával várja. De abban a pillanatban átláttam rajta, huncut, lapos pillantása elárulta, és nem állhattam nevetés nélkül. Meg akarta kaparintani a maga részét, akár étel vagy ital formájában is, amit nem kívánt ugyan, amitől az ő fukar gyomra viszolyog, mert pénzt kell adni érte. Kis ideig haboztam, hogy utasítsam-e egyszerűen vissza, torkoljam-e le, vagy éppen ellenkezőleg, kínozzam még tovább, végül is döntöttem. Elkiáltottam magam: „Pincér!”, és amikor a kis öreg duzzogva előmászott láthatatlan rejtekéből, én még mindig röhögve rendelkeztem: „Enni- és innivalót ide, hozza ki, amije csak van! De a legeslegjobbat, az ára ezúttal nem számít!”

Így kezdődött a mi lakománk abban a falusi kiskocsmában, a nyeszlett, terítő nélküli asztalnál, a sunyi kis öreg paraszt közreműködésével. Szóbeli étlapján a tojásrántottán kívül semmije se volt, de abból aztán rendeltünk egy egész tálra valót, s ez a pazarlás arra ösztönözte, hogy savanyított paprikát is hozzon az éléskamrából. De olyan erős volt a paprikája, hogy utána a híg savanyú lőrét úgy öntöttük magunkba, mintha nem is a szomjunkat, hanem tüzet oltanánk vele. Én különben valóban éhes voltam, Simke pedig, noha biztosan jól bereggelizett az anyja főzte lebbencslevésből, vigyázott, hogy az ingyen kapott ételből egy falatot se szalasszon el. Mikor mindent bepakoltunk, szóltanul és szuszogva néztünk egymásra, mint a birkózók a küzdelem után.

Elérkezett a pillanat, hogy megkezdjem a tréfát, de Simke nyilván számított rá, s igyekezett elejét venni a további bolondériának. Az aljaság, amellyel, hogy dühbe hoz, mindig arra ösztönöz, hogy lemeztelenítsem, hogy groteszkké, nevetségessé, tehát elviselhetővé tegyem. Magunk voltunk ebben a sötét lyukban, rossz étellel és itallal teli gyomorral. Gyűlölködve méricskéljük egymást a zsíros ételhulladékok felett: módot

kellett találni rá, hogy ez a zsibbadt mozdulatlanság megmaradjon. Körülhordoztam tekintetem a helyiségen, anélkül, hogy valami alapja is lett volna reményemnek — amikor bevágódott a megoldás.

A megoldás, egy új vendég személyében, éppen olyan volt, amilyen célt kellett szolgálnia — egy nevetséges és szálnalmas figura, de el volt látva a segítség technikai eszközével. Felfogtuk ezt mindjárt belépése pillanatában abból az eget rázó durranásból, amitől megtorpant és visszaugrott az ajtóba. Félrefordultam, és megpillantottam az ablakon át, hogy aggóató tekintetét egy múzeális értékű autóróncs felé irányítja, amely odakint az esőben szklerotikusan még mindig remegett a durranástól, amit a kipufogó idézett elő, mert nem állította le a motort. Hallgatóztunk, de úgy látszik, az óriásnak ezek voltak az utolsó rándulásai, s vezetője, nyilván ugyanerre a következtetésre jutva, visszatérhetett a kocsmába, ahol győztes tekintettel nézett körül.

Nyurga és vékony volt, akár a kocsikötél, ez a pelyhes állú nyápic, s annyira belezavarodott a rettenthetetlen vezető szerepébe, ami az orra hegyéig húzott bőrszakban jutott kifejezésre, hogy hívásunkra megkönnyebbülten foglalt helyet asztalunknál. Újabb liter borért kiáltottam az öregnek, s hamarosan autók és motoralkatrészek neveit, a megtett kilométerek számait visszhangozták a poharak és a tálak a szoba mind a négy sarka felé a trágár szavakkal együtt, amelyekkel a legényke nyilván valószerűbbé akarta tenni dicsekvését.

A játékba — immár hármásban — Simke természetesen mogorva bizalmatlansággal kapcsolódott be, mert amellett hogy semmi kedve sem volt valaki hengegését hallgatni kínos helyzetében, most már arra is gondolnia kellett, hogy az előlegről szerzett javak még inkább felaprózódnak. De az előleg az én zsebemben volt, nem pedig az övében, és nem maradt más számára, ha menteni akarta a saját részét, mint hogy szorgalmasan leeresztgesse a torkán. Ennek pedig az lett a következménye, hogy a teli asztalon hamarosan megjelent a harmadik liter bor is, és hogy új partnerünknek, miután gyomra nem volt előkészítve aranyárga tojárántottával, hamarosan botladozni kezdett a nyelve, és eszelősen hadonászott sovány kezeivel. Simkének nem volt kifogása az újabb liter bor ellen — bizonyára alig várta már, hogy az asztal alá fektessük társunkat —, de annál inkább megrökönyödött, amikor, éppen a katasztrófa bekövetkezte előtt, kértem a számlát, és indítványoztam, hogy kocsikázzunk egyet azzal az agyondicsért szállítóalkalmatossággal, melyet a sors küldött utunkba.

Az aggodalomra éppen elég ok volt, mert amikor felkeltünk, Ljubiša — így hívták a fiút — majdnem feldöntötte a széket, utána pedig, bambán mosolyogva, körülményesen rakosgatta a helyére. Én azonban a még megmaradt három ezrest lobogtatni kezdtem az asztal fölött, mindaddig, míg Simkének elbűvölten újból csillogni nem kezdett a szeme. Kijött velünk az esőbe, és elsőnek ült be az autóba, a hátsó ülésre, behúzódott a sarokba, arcáról, melyet időnként láthattam a tükörben, egy öngyilkos elszántsága sugárzott. Ljubiša viszont, éppen úgy, mint én, derűs és gondtalan volt; miután, csodák csodájára, a kurblival egyből sikerült begyűjtania a motort, a volán mögé vetette magát úgy, hogy a rugók megnyekkentek, és „hajrá”, teljes sebességgel rákapcsolt.

Ez a sebesség, szerencsére, nem volt olyan nagy, mert az ősrégi Ford, melyet Ljubiša egy héttel ezelőtt vásárolt váratlan örökségén egy háború előtti taxisofortól, a sebességmérő ígerte gyorsaságnak csak a felét tudta megvalósítani. De a negyven kilométeres óránkénti sebesség is elegendő ahhoz, hogy egy villanypózna vagy a híd korlátja az ember halálát okozza, s bizony mi ezekkel és más hasonló akadályokkal gyakran szembekerültünk. Ha Ljubiša mégis megmentett bennünket, az utolsó pillanatban mindig könnyedén jobbra vagy balra billentve a volánt, ez, úgy gondolom, csak azért sikerült, mert nem engedtem meg, hogy nyugodtan üljön és belefeledkezzen szenvedélyébe. Minden lokál előtt álljt parancsoltam, az országúton is, utána pedig a városban, ahol háliszennek, van belőlük elég.

Már csak azért is így tettem, hogy nyugtalanítsam Simkét, aki nem szereti a lokálokat, kuporgató lelkülete irtózik tőlük, s a bejáratuknál úgy megtorpan, mintha odabent valami elkészített husáng azon nyomban fejbekölintaná. Minél több kínlódást — ez volt a célom. És minél több számlát, minél több könnyelműen kidobott pénzt és gazdag borralvót egy-két pohárka hangzatos nevű seprőért. Másrészt, Ljubišát is fékez-nem kellett, mert mihelyt a kormánykerékre tette a kezét, örömeben magasra szökkent a rozoga ülésen és nagyot kiáltott: „Hajrá!” Valójában torkig voltam mindkettőjükkel. Egy pillanatban — egy üres, bűzös ki-mérésben, még a híd lábánál — hirtelen rájöttem, hogy tulajdonképpen nem én bolondítom őket, Simkét azzal, hogy szórom a pénzt, Ljubišát meg azzal, hogy itallal és hízelgéssel tápot adok hóbortjának, hanem ők engemet. Simke megátalkodottan eresztgeti le torkán a százasok ellen-értékét, s míg hasát csikarja a temérdek ócska likőr meg a konyak, tudja, hogy általa a keresetét hajtja be; Ljubiša viszont sugárzó arccal parádézik társaságunkban ezzel az autórönccsal, amellyel nélkülünk a sokszemű, zajos városi utcákon csak szégyenkezve lopakodna végig.

És én? Nagyon is átláttam rajtuk, és undorítóak voltak számomra. Mégis, pocsekoltam rájuk a pénzemet, időmet, csakhogy szórakozhas-sam, noha jól tudtam, ez a szórakozás csak sovány pótléka a menekü-lésnek, amit igazán sohasem sikerült megvalósítanom. A lokálok is csak pótléku-l szolgáltak: ugyanazok az italok mindenütt, császárkörte, ko-nyak, pálinka, vermut; mindenütt ugyanazok a borissza alakok, vagy Simke módjára betévedt ártatlan bárányok, vagy ilyen Ljubiša-féle megkötyagosodott kezdők; ugyanaz a rádió vagy lemezjátszó szolgáltatta muzsika; ugyanazok az unott arcú vagy a meglobogtatott ezres láttán számítóan hízelgő pincérek. Szegényes és sekélyes röpké bódulat, egy pohár lőre aljáig terjedő, áttetsző handabandázás, mintha egy ócska, mocskos akváriumba zárva evickélne az ember.

Az egyetlen, ami változatosságot visz a lokálokba, azok a nők. Termé-szetesen, a végén náluk is egy dologra vezetődik le minden, de számtalan mód van rá, hogy odáig jusson az ember. Az egyik cingár termetű és ravasz, a másik telt idomú, érzelgős, a harmadik kemény húsú és csipkelődő. Az egyik melléd ül, mihelyt intesz neki, a másik előre kéri a pénzt, a harmadik előbb ellenkezik egy kicsit, de aztán elvezet a lakására, egész éjszakára. Van aki szégyenlősen tűri, hogy levetkőztes-sék, van aki mindjárt remegni kezd a vágyakozástól, és van aki egy jól begyakorolt mozdulattal egyből felcsigázza az emberben a vágyat. Az egyik bánatos tekintetű, a másik előtt elsötétül a világ, a harmadik le-

hunyja a szemét, mintha halott volna. A karjuk magasba nyúlik, zászlóként meglöbög, combjuk megvonaglik, finoman remeg, hasukon, mely cipóként feldagad, ólmos rándulások futkosnak. Azután mindent felold a csend. Egy pillanatra minden sajátosságuk átváltozik a hevület jellegtelen forrásává, s ebbe meríted minden erőd, nyomorúságod, lázadásod, gondolatod — csupasz testté válsz, mely nem tartozik már sehová, de mégis része mindennek, elmerülsz, megnyugszol. És semmi másra, csak erre a nyugalomra vágysz; de ennek sem érzed már hiányát, mert meg vagy elégedve.

Ezért keresem én a mentséget a nőben, szinte eszelősen, ha valami öröm vagy bánat folytán kibillenek természetes állapotomból. Egyformán zavar egyik is, másik is, elvesztem egyensúlyomat, lehangolódom, ezer izgató vágy ébred bennem és kínlódom, mint lámpa körül éjjel a lepke. Nem szeretem az ilyen kínlódást, mert teljesen kikészít. Szeretem, ha rendben van a szénám, ha józanul tudok gondolkozni. A nő számomra több a gyönyörnél; orvosság számomra a nő, azért van az, hogy ha szükségét érzem, mindjárt olyat keresek, akihez legkönnyebben hozzáférhetek.

A lokálokban nem nehéz ilyen nőt találni, de csak az esti órákban. Ez lehet az oka, hogy nem szeretem a nappalokat, hogy csak este éledek, lélegzek föl. Most azonban még csak délután volt, és undorodva tértem be a büfékbe és kimérésekbe, amelyekben csupa szögletes férfitestek hemzsegték. Ezek éppoly kevésbé érdekeltek, mint kísérőim, s így csak ok volt arra, hogy még türelmetlenebbül váltogassam a lokálokat. De fél öt után, amikor a lokálokban kigyulladtak a villanyok — még nem azért, hogy az estét jelezzék, hanem hogy megelőzzék —, odakint, miután az eső is elállt, lassan sötétedni kezdett. Ekkor már égő lámpákkal tántorgott velünk a mi Fordunk le-föl az utcákon, feltárva az egyre mélyülő szürkességben az egybefolyó mozdulatokat, árnyakat, körvonalakat, amelyek az átjárók, terek, kapualjak mély rejtekébe menekültek előlünk. A sötétedés látványa felkeltette bennem a vágyat a titkos mozdulatok után, amelyekkel a kölcsönös érintések melegségét öltjük magunkra és elmerülünk a megnyugvás koromsötétjében. Türelmetlen tekintetem egyre kifelé meredt az autó ablakán, s nem törődve többé Simkével és Ljubišával, fürkésztem a kivilágított lokálok elúszó kirakatait. Éreztem, hogy mind jobban kiválok, önállósulok s hamarosan elfog a vágyódás ismerős láza.

Már ilyen állapotban voltam, amikor a járdán, a gyérszámú járókelő között, megpillantottam Mártát, és ki tudja, hányadszor rákiáltottam Ljubišára: állj! Hibát követtem el, mert Márta egy férfi társaságában volt, és nem is voltunk olyan meghitt ismeretségben, hogy biztosra vehettem: hozzám csatlakozik. De az ital már erősen munkált bennem, és Mártáról egy régi táncmultság nyomán igen vonzó benyomást őriztem: tánc közben hátra lebbentve haját, egyik lábáról a másikra áll, s közben hanyagul szétvetett lábbal hullámozó mozdulatot kreál alacsony csípőjével. Ljubiša buzgó karlendítésétől még meg sem szűnt nyikorogni a fék, akár a macska, melynek a farkára hágtak, én máris a járdán termettem és három ugrással beértem Mártát és kísérőjét. Száraz, horpadt mellű fiú volt a kísérője, aki annyira meglepődött, hogy bizonyára nem is ellenkezett volna, ha elrabolom mellőle Mártát; de Márta hallani sem akart róla, hogy otthagyja és velem jöjjön. Ígértem neki, hogy be-

járjuk kocsival a várost, ígértem, hogy felmegyünk a Venacra, vacsorát is ígértem neki, de ő csak ingatta azt a hosszú, lengő sörényű kerek nehéz fejét, és konokul egyre csak azt hajtogatta: „Nem!” Végül is irtó nevetségesnek és idéetlennek tűnt nekem ez az ostoba ellenkezés ott a fiú társaságában, aki félősen a fal mellé húzódott, s elnevettem magam, hátat fordítottam neki, és visszaültem az autóba.

De égetett a visszautasítás. Ennek hatására most még töményebb, még elevenebb lett az emlékezés alacsony csípőjének mozdulataira. Mindenáron nőt kellett találnom, aki majd megismétli kezeim között azokat a mozdulatokat, mert már égett és izzadt a kezem is, tétlenül, bántóan tétlenül heverve az ölemben. Az órámra pillantottam — húsz perc múlva hat óra. Elevenedni kezdtek az utcák, mert az emberek kívárták, hogy elálljon az eső, és most indultak csak el otthonról szórakozást keresni; én viszont szerettem volna már befejezni. De hol? Az útmutatást az a vonzó emlékezés nyújtotta, ezért Ljubišát a „Partizán” felé, azután a „Haladás” nevű gyár irányába, majd pedig az Ipariskola felé tereltem.

Ezek azok a helyek, ahol hetenként kétszer-háromszor táncmulatságot rendeznek, az üzemi étkezőben, illetve a tornateremben, miután a berendezést, tornaszereket a fal mellé taszítják, hogy elegendő helyet biztosítsanak a fiatalok zenei szárnyalásához. Én nem szeretem ezeket a helyeket, noha — vagy talán éppen azért — fiatalabb koromban, öt-hat vagy több esztendeje is már, gyakran eljártam ide, mert ezek voltak azok a helyek, ahol titkos sejtelmeim bátorításra találtak. A nedves tenyerek szegyenlős érintése, a mohóságukat elrejtteni igyekvő tekintetek villanásai, az ügyefogyott szavak, melyek inkább eltávolítanak, mintsem hogy közelebb vinnének a célhoz! El is hagytam ezeket a helyeket, mihelyt tudomást szereztem a kevésbé szemléltető, de annál inkább kézzelfogható érintkezési módokról a kávéházakban és kimérésekben, és csak nagy ritkán tértem vissza ezekre a helyekre, ha valami tökkelütött társaság rávett, vagy idehajtott a vak türelmetlenség, akár ezúttal is — egyik is és a másik is.

Semmivel sem kevesebb kiábrándulással, mint egyébként, kivéve a „Haladást”, melynek sötét ablakai visszataszítóan meredtek ránk, újabb megállóhelyeinken csak a zöldfülűek szórakozásának nevetséges fölvilványozottságával találkoztunk, párokkal, melyek tétován ólálkodnak a bejáratnál, mert a megvett belépőjegy visszavonhatatlan állásfoglalásra kötelez, (és másutt hátha „szebb lenne”); szólítgatásokkal, rejtett pillantásokkal, kacagással. Bent a termekben meg álomba ringató mozdulatokkal, vagy akrobatikus hajlongásokkal, már aszerint, hogy hol milyen csoportot terelt össze az ütem, az iskola, a legújabb divat. Szinte lehetetlenség egyszerű módon célt érni az itt érvényben levő szabályok szövevényes rendszerén át, vagy legalábbis rengeteg udvarlást, képmutatást, meggyőzést igényel — tehát annyi fáradságot, ami távolról sincs arányban az egyszerű, röpké, megnyugvást hozó eredménnyel. Helyet foglaltunk az asztaloknál, itt is, ott is italt rendeltünk, mintha kávéházban lennénk. Ugyanúgy ittunk is, csahhogy itt néhány lépésre tőlünk felcicomázott párolgó leánytestek örvénylettek, amelyekről nehezen akart leválni a tekintet. A szomszédos asztaloktól a partnerek hívására táncba indultak a lányok; kitűnt, hogy tartásukban, mozdulataikban mind-egyikük tartogat valami meglepőt, egy vonalat, egy rándulást, amely

sejteti azt a titokzatos valamit, amire valamennyien törekszenek, s én görcsösen szorongattam az asztal lapját, hogy fel ne ugorjak és elragadjam udvarlójától egyik vagy másik lányt. De tudtam, hogy mi következik utána — micsoda ceremónia és huzavona —, és dühösen öntögettem magamba a világos lőrét, az egyetlen italt, amellyel ezekben az óvodákban kiszolgálják az embert. Simke is ugyanúgy tett, csak ő valahogy alaposabban, összpontosítva figyelmét, se jobbra, se balra nem nézett, csak maga elé, a maga számítását; Ljubiša viszont pattogott, mintha dróton rángatták volna, hajbókolt a lányok előtt, sorra táncoltatta őket, megmámorosodva a tobzódó szépségtől, ami számára egészen új valami volt. Később aztán ő térített észhez bennünket, amikor az Ipariskolában lábára állt egy kövér varrólánynak, ami miatt összeszólkóztak, majd pedig a lány ugyancsak kövér és bugris bátyjával, aki valahonnan mindjárt ott termett. Élvezettel vágtam fejbe a bufliját, de neveltséges lett volna ott maradni, a meddő győzelem színhelyén, különben is már nyolc óra volt, teljesen besötétedett.

Eljött végre az este: az én kedvenc óráim. Ilyenkor rendszerint abba hagyom a munkámat, zsebre vágom a napszámomat, és nyakamba veszem a várost. Úgy tárulnak eléem az utcák, mint valami fel nem fedezett aranylelőhelyek az aranyásó előtt, valahol a vadnyugaton. Mindenütt arany — csak el kell döntenie az embernek, hol üsse fel a sátrát, és elkezdje az izgalmas, gyönyörű kutatást. Van, hogy csak a patak mosta vájatok fenekén talál az ember pár szem aranyat, de megeshet, hogy egész rögökre bukkan. De éppen ez a szép ebben a mesterségben: a lehetőségek sokasága és felfedezésük. Megtörtént már, hogy hosszú keresgélés után valami kikopott utcalányra fanyalodtam, de az is megesett, hogy váratlanul friss falatra bukkantam, olyanra, aki éppen csak hogy megérkezett a faluról, és szorult helyzetében oadaadta magát egy fél marék aprópénzért vagy egy vacsoráért. Volt úgy, hogy az előbbi fajta többet ért a másiknál; de mindegy az: a gyönyörűség a lehetőségben volt, ráakadni ilyenre is, olyanra is, a gyönyörűség a várakozásban volt, a döntésben. A gyönyörűség abban volt, hogy nem tudtam, mit fogok találni, de tudtam, hogy valamit biztosan találok, mert az élet, az este, a kivilágított sötétség megidézésével, bizonyos helyeken, amelyeket én jól ismerek, összegyűjti a sóvárgás zarándokait. Olyan biztosan és elkerülhetetlenül, mint amilyen biztosan rángat engemet is láthatatlan fonalán. Azért várom az estét úgy, mint az ünnepet: magabiztosan, de mégis kíváncsian, izgatottan, de ünnepélyesen, vágyakozón és megnyugvással, vágyaim teljesedésének reményében.

Tegnap este természetesen nem így volt. Túlságosan is nehezen jött el az este: túlságosan ziláltan, túl sok akadállyal; nem ajándékként, hanem mint fullasztó kiút. Reggel óta kívántam — azt a megnyugvást —, mégis egész napon át mást sem tettem, mint fokoztam a nyugtalanságom. A gyűlölködés emésztett, nyakamban Simkével és Ljubišával, menekülésem lassan görcsű csomósodott, amit már csak valami eget rázó cselekedettel lehetett volna szétgubancolni. Úgy indultam az estbe, mint valami verekedésre.

Az utcák lassan elnéptelenedtek, viszont a lokálok annál inkább megteltek; a hazatérés és a vele párhuzamos gyülekezés az önként vállalt virasztás fénye körül már befejeződött; bárhová is fordultunk be, hullámozó hajú lányokba ütköztünk, puha kezek nyúltak a poharak után,

az asztalalpokon keblek kerültek szét, egymáshoz szorultak, szétváltak a lábak oszlopai. Bárhol is álltam volna lesben, találhattam volna magamnak megfelelő falatot. De nem volt türelmem várakozni: hogy az a sápadt feketeség elbúcsúzzon a kocsiától, aki részegen és fölé hajolva hosszasan magyarázatot nekik valamilyen, amíg ő fejével igent intve, szívélyesen hallgatta, vagy hogy a Nagy Rózsa, régi ismerősöm, eléggé részegre igya magát és munkához lásson. Ljubišát ismét a volánhoz parancsoltam, Simkét meg újabb, persze borraival járó, helyiség-változtatásra kényszerítettem, nemcsak azért, mert gyűlöltem őket; sehogy sem találtam megfelelő módot, hogy tudtukra adjam egyszerűnek látszó, kényszerű szükségletemet. De hogyan is mondhattam volna nekik, hogy mi fojtogat, anélkül, hogy mindjárt szét ne oszlattam volna a társaságunkat? Engem azonban visszavonhatatlanul hajtott valami, éppen az, ami visszavonhatatlanná tette: a szükséglet, hogy a piszkosan kezdődő végérvényesen bemocskolódjak — a hiúság lett most már mindennek a mozgatója, s vágyakozásomat is csak az fűtötte.

Végül is ráakadtunk a pantallós lányra. A Temerini utca végén levő „Orač” vendéglőben. Közöséges kocsmá ez, melynek udvarán még megvan az istálló, ahová valamikor, piaci napokon a tanyai parasztok bekötötték lovaikat. A hosszú, alacsony söröző tegnap este is megtelt paraszttal: ezeknek ugyan már nincsen fogatuk, mert a fölvasárlás és az adó miatt elhagyták a földet és a városi üzemekben helyezkedtek el, ki portásként, ki küldöncként, de elárulja származásukat lapos kalapjuk, posztó öltözkük, vontatott beszédjük. Nagy társaságokba verődve ültek az asztalok körül, ittak, ordibáltak. A lány viszont egyedül ült, éppen a konyha ajtaja előtt, egy pohár sör volt az asztalán.

Mindjárt tudtam, hogy az én esetem. Szőke, sovány, de jó csontos volt. Nagy vörös kezének csuklóit kibújtak elnyűtt zöld gyapjú blúzának ujjából. Kidolgozott, szélfújta ujjával egymásután sercिंगette a gyufaszálakat, amíg rágyújtott, közben nagyokat hunyorgatott a csipős füsttől, mint valami filmdiva. Pantalló volt rajta — beláttam asztala alá! —, és nyári cipő, a cigarettát rafiából font kopott szatyra fenekéről kotorta elő. Micsoda maskara! Megindító jelenség volt faarcú színészkedése. Elgondoltam, hogy feloldódna az első szorításra, akár a napszámoslányok, akik megszokták a durva, erőszakos fogdosást, aminek nem tudnak ellenállni.

A hangoskodó parasztok nem sokat törődtek jelenlétével, vagy már alább hagyott az érdeklődésük; egyike-másika a vécére menve melleleg odavetett neki egy-két szót, amire ő elfordította a fejét, és lenéző rosszállással vonta fel szemöldökét. Persze, nem azért hagyta ott a falut, hogy újrakezdje, amivel torkig volt. Az a tény azonban, hogy itt vetett horgonyt ebben a városszéli kocsmában, hogy még nem jutott el, vagy nem merészkedett beljebb a neonlámpák alá, a mozik elé, tapasztalatlanságáról tanúskodott. El kellett csak játszani egy jelenetet képzeletvilágából, s utána leigáznia.

A bejárati ajtónál foglaltunk helyet, tehát távolabb a konyhától, mert a többi asztal foglalt volt, de én gondoskodtam róla, hogy szembe kerüljek a lánnyal. Amikor szemezni kezdtem vele, eleinte szemöldökét felvonva tőlem is elfordította fejét, de végül mégiscsak sikerült elkapnom a tekintetét, s abban a pillanatban ajkamhoz emeltem a poharamat. Ez biztosan tetszett neki — bizonyára előkelőnek látszott —, mert

utána figyelni kezdett rám, nem a tekintetével, annak a technikáját, ami látszólagos semmibe vevésként jut kifejezésre, nyilván még nem sajátította el, hanem megváltozott viselkedésével: kihúzta magát, kihajította csíkos blúzának gallérját, ivott egy picit poharából, amiről már meg is feledkezett, s a csonkig égett cigarettája helyett mindjárt újabbra gyújtott, mint valami telhetetlenül szenvedélyes dohányos...

Addigra mi már jócskán kiürítettük a vermutos üveget — amióta otthagytuk a táncmulatságot, csak vermutot fogyasztottunk —, s a nehéz mesterséges italtól újra megkötyagosodtunk. Természetesen mind-egyikünk a maga módján. Simke, az ökör, hallgatag lett, magába merült, vastag nyakába, pocakjába; szemei bedagadva könnyeztek. Ugyanakkor Ljubiša sergett, mint a facsiga, hadonászott kezével, feldöntötte a poharakat, fenyegetőzött, hogy majd ellátja a baját valami alaknak, aki természetesen nem volt köztünk, egyformán használva a káromkodásokat és technikai kifejezéseket szótárában. Én a lányt bámultam, és gondolatban vetköztetni kezdtem: milyen lehet a keble a durva gyapjú pulóver alatt, hegyes vagy lapos, és milyen lehet a lába szára, ha lehúzzák róla a pantallót? Tisztában voltam vele, hogy a lehető és lehetetlen közti határ ennél a lánynál igen határozatlan, ott kanyarog valahol affektáltsága és avatatlansága között, valahol szemöldökének dolyfős vonogatása és cigarettájának telhetetlen szívása között. Odalépni hozzá, mondjuk, meggyújtott gyufaszállal, amíg a magáét eredménytelenül sercintgeti, bizonyára megerősítette volna a maga előtt játszott szerepében, és szaporította volna szemében „az alkalmatlankodók számát”; míg egy váratlan megrázkódtatás térdre kényszerítette volna. Ezekben a pillanatokban agyam gyorsan és precízen működött; egyre jobban gyűlöltem ezt a lányt; amíg egymás után ürítettem a poharakat és gépiesen felelgettem Ljubiša fecsegésére, magamban pontosan kiszámítottam minden lépést, amit meg kell tennem. Mikor és kivel? Ki által? Végül is odahívtam a pincért, Arsa bácsit, aki jól ismer engemet, kifizettem neki két üveg vermut árát, és kértem, hogy a másik üveget is hozza ki, de felnyitva, s miután kiszolgált, meglobogtatam az utolsó ezrest. „Ez a magáé, ha nem fordul hátra. Azt a szőke madarat ott az ajtónál küldje ki hozzánk az autóhoz. Találja ki, hogyan. Mondja neki, hogy filmesek vagyunk. Mondja, hogy az Udva emberei. Mondjon neki, amit akar. De ha két percen belül nem jön ki, visszajövök az ezresért.”

A markába nyomtam a pénzt, ő pedig mélyen meghajolt; a kicsinek észre kellett vennie, akár a pénzlobogtatást előtte. De nem néztem rá többé: nem mertem, féltem, hogy szememből kiolvassa a gyűlöletet, hogy törbe akarom csalni, és elijesztem vele. Lábra segítettem Simkét és Ljubišát, magamhoz vettem a teli üveget, és kíséltam kíséretemmel, mintha többé semmi sem érdekelne abban a lebujsban.

Nem tudom, Arsa bácsi hogyan mesterkedett: vele nem beszéltem többet. Valahogy biztos voltam, hogy sikerülni fog neki, talán mert az összeg túlságosan is nagy volt ahhoz, semhogy elveszítse. Mihelyt kiléptünk, rászóltam Ljubišára: „Kurbliizz!”, Simkét pedig, aki terpeszállásban is alig tudta magát tartani (irgalmatlanul nyakalta a drága vermutot), odahúztam a kocsai ajtajához. „Itt állj, és ha szólok — lökd be a lányt!” Aztán beszálltam a kocsiba, a hátsó ülésre, és kitártam az ajtót, Simkét, nem épp véletlenül, potrohon vágva vele.

Alighogy ez megtörtént, kinyílt a kocsmá ajtaja, és, fénylő négy-szögében, megjelent a sovány, magas (magasabb, mint gondoltam) pantallós alak; válla fölött Arsa bácsi kopasz kerek feje buzgó nyolcasokat rajzolt. Néhány pillanatig változatlan maradt a kép: a sárga háttérben merev, pantallóba bújtatott ösztövért virágszál és egy nyugtalan dongó, mely értelmetlenül kering körülötte. Aztán egy lépcsőfokkal lejjebb süllyedtek, majd megint egygel, mint valami folyóba, s az a folyó az én vérem volt, az én nyálam, az én nedvem, amely elárasztotta a sötét utcát. Már övig benne volt, a homály fölött már csak a keze látszott, ahogyan megtörik és sovány keblére hajlik. „Engem?” Akkor hallottam először a hangját. „Igen, magát”, mondtam, és ő tovább közeledett felénk, rövid, bizonytalan lendületekkel, mintha egyenetlen folyófenéken járna, közben Arsa bácsi izgatottan tolta előre, hol jobb, hol bal felén közeledett felénk, ki-kikukucskálva a kocsi, mintha a távolságot keresné, amely után az ezres már biztosan az ő zsebében marad. „Egy felvilágosítást kell hogy adjon nekünk”, folytattam, miután Ljubiša behuppant a volán mögé, s a kurbli a bádoggal padlózatra ejtette. „Itt van egy térkép, itt nálam.” Behajolt, kinyújtotta a karját, abban a pillanatban elkaptam merev, csontos csuklóját, akkora hévvel, hogy feljajdult. Magamhoz rántottam, és láttam, hogy Arsa bácsi eliszkol, kapkodó mozdulatokat téve rövid karjaival, mintha valaki mellbe vágta volna. Akkorra már azonban a lány rajtam volt, vékony és kemény testét magamon éreztem, átöleltem a másik kezemmel, és magamhoz szorítottam, rákiáltottam Simkére: „Told!” Heves küzdelemben kezdünk, erőteljes mozdulatokkal ki akarta tépni magát karjaimból, a kocsi ajtaja még nyitva volt, kárörvendően tátogott, mint valami fogatlan száj. „Toljad, toljad!”, kiabáltam, fejét a vállamhoz szorítva, mert nyávogott, mint a macska, s arccal Simke felé fordulva, aki mozdulatlanul állt a járdán, elképedve, behunyt szemmel, mintha meghalt volna. „Told, te hülye!”, kiáltottam rá még egyszer, de felfogva, hogy nemcsak részeg, hanem áruló is. Elengedtem hirtelen, s a lány elvágódott az ülésen s engem is magával rántott. Kinyújtottam a kezem, s berántottam az ajtót. Nem tudom, hogyan, de ellenállhatatlan nevetés fogott el s aközben kiáltozni kezdtem Ljubiša jelszavát: „Hajrá, előre!” Olyan volt ez, mint a betörés valaki előkészített szándékába: a kocsi megrándult, és elindult.

A kicsi felsikoltott, de most rajta feküdtem, befogtam a száját. Másik kezemmel pulóvere alá nyúltam, de nem volt szabad az út, ujjaim beleakadtak a lyukacsos gyapjúkelmébe, ezért egyszerűen göngyölgetni kezdtem felfelé, mint a zoknit. Akkor éles fájdalmat éreztem, a kis kígyó belemart ujjamba; ahogy hirtelen elrántottam a kezem, belevágtam az első ülés vaskeretébe, valami csörrent: az óra! Ösztönösen visszarántottam a jobb kezem is, hogy ujjaimmal megtapintsam a csupasz számlap domborulatát. Feldühösödtem, és előrevettem magam; de a lány kihasználta a kis szünetet, felült, és jajgatni kezdett torkaszakadtából. Gyorsan lekevertem neki egy pofont, és combjánál fogva újra az ülésre húztam, megint ráfeküdtem, markommal kitapogattam a száját, de vigyáztam, hogy ne tudjon beleharapni. Persze, mindezt csak úgy vaktában, tehát sok elvétéssel csináltam, mert a kocsi örülten ugrándozott. Ljubiša vezető szenvedélyének a tetőpontján volt, most, amikor nem volt mellette, aki parancsoljon, hanem mint egyedüli szom-

szédság a mi tülekedésünk és kiáltozásaink voltak, amit persze nem mulasztott el figyelni és serkenteni. Állandóan hátrafordult, az ülés támláján át egészen fölénk hajolt hosszú nyakával, és egyre biztatgatott: „Adj neki!” és „Ne sajnáld!” Mintha bokszeccsen lenne, de valójában arra is hasonlított: az ide-oda hintázásban, a villanylámpák hol jobbról, hol balról haraptak belénk, hol egy kézfejet, hol egy arcrészletet emelve ki, mint amikor a vonat egyik alagútból a másikba rohan a hegyek között. Én még mindig a pulóverrel bajlódtam, sehogyse tudtam tőle közel férközni a lány sovány hasához; végül aztán mégiscsak eljutottam a pantalló korcaig és a gombokat kerestem. Amikor oldalt, csontos csípeje felett, végül rájuk akadtam, a kicsikén mintha áram futott volna át: kapálódzni kezdett, és oldalra fordult, maga alá szorítva megmerevedett ujjaimat. Erre levettem szájáról a kezem és arcába csaptam, úgyhogy még nyikkanni sem volt ideje, megrándult, hátrahuppant, egy pillanatra elalélt, és fölengedett a nyomás összepréselt kezemfejről. Akkor már úgy látszott, hogy legyőzöm: ujjaim ismét lázasan a gombok körül foglalatoskodtak, már húzni kezdtem le róla a nadrágot, a homályban megpillantottam hasán a fénylő kombinéját, már éreztem is alatta a kis lejtőt, amikor egyszerre nagyot rázkódtunk, penderedtünk, és én a kocsi tetejébe ütöttem fejem. Néhány pillanatig semmit sem fogtam fel, az elnémult motor azonban megértette velem, hogy egy helyben állunk, s hogy lefelé húz a fejem a ferdére billent ülésen, amelynek támláján, lábaim közé keveredve, kapálódzott a lány, aki még az imént alattam feküdt.

Árokba fordultunk.

Mintha valamennyiünknek ugyanabban a pillanatban kapcsolt volna az agya, mindjárt megegyeztünk abban, anélkül, hogy bármit is szólunk volna egymásnak, hogy ami csak történt, nem áll. Ljubiša felől vékony, gyermeksírásra emlékeztető, beletörődő, bánattal teli hang, olyasféle, hogy „jaj, mit is cselekedtem!”, hallatszott. Az üléstámla inenső felén pedig én és a lány, segédkezve egymásnak, összegabalyodott lábainkat igyekeztünk kiszabadítani. Mi több, az volt az érzésem, hogy amikor egy eredménytelen próbálkozás után újból hanyatt vágódtam, kezével ösztönösen felémkap, hogy visszatartson. Különben, egészen jól éreztem magam, az ütéstől valahogy megnyugodtam; úgy éreztem, hogy sokáig így tudnék maradni, akaratom ellenére elterülve ebben a csöndben, amit csak Ljubiša siránkozása tört meg, és fáradtan bár, végtelenül fáradtan ebben a felborult bádog kalitkában, amely most távol tartott bennünket a kocsmáktól, a fénytől, zajtól, a világtól.

Ez az elszigeteltség azonban nem tartott sokáig. Az embereket végtelenül vonzza a baleset látványa, még álmukban is megérik. Noha kint voltunk egészen a város szélén, és hideg márciusi éjszaka volt, még annyi időnk sem maradt, hogy kikecmergjünk a kocsiból; máris hangok és gyors léptek kopogása hallatszott felénk az utca mindkét irányából; az ablakokon lángnyelvekként táncoltak az árnyak s a szörnyülködő kíváncsiságtól eltorzult arcok rátapadtak az üvegre. Mindez éppen elég volt arra, hogy véget vessen megnyugvásunknak, fegyverszünetünknek; a lánynak nyilván eszébe jutott, hogy a becsülete forog kockán, és segítségért kiabálva a kocsi ajtajának esett; én meg észbe kapva igyekeztem felülni az ülésen, hogy lecsittítsam. Persze reménytelen kísérlet volt ez részemről, mert a súlyom visszahúzott, viszont az

emberek odakint az ajtóra vetették magukat, legalább tíz kíváncsi kéz nyúlt be a lányért, s a következő pillanatban már fel is röppent és farral kifelé mentői közé esett. Nyilván nem tudták elkapni, mert olyan csattanást hallottam, mint amikor tenyér csapódik az asztallapra; akkor abbahagyta a kiabálást. Rájöttem hirtelen, hogy a szerencsétlenségben váratlanul a szerencse nyújtja felém a kezét. Elrugaszkodtam a kocsi falától, gyors mozdulattal kimásztam a lépcsőre, leguggoltam, leugrottam a nedves salakkal borított útra, és megkerülve a szamaritánusokat, akik zsákmányuk körül foglalatoskodtak, átfutottam az utca másik oldalára. Futás közben visszanéztem: lehajtott fejjel álltak körben, mint egy kis halottasmenet az eltakart koporsó körül, a sírhalom mellett, amely óriásinak tűnt, és egy felborult régi autó körvonalaira emlékeztetett.

Találomra indultam el a házak előtt, az ismeretlen utcán, amely a gyér villanyvilágításban pusztaságra emlékeztetett. De a baleset szaga mintha gyorsan elterjedt volna: ajtócsapódások hallatszottak, a kerítések mögül itt is, ott is lámpák pásztáztak, suttogó hangok hallatszottak: Hol? Ki?, még engem is megszólított egy öreg a kiskapuból: „Mi történt?”. „Óriási, óriási szerencsétlenség!”, világosítottam fel tréfálkozva, és elgondoltam, milyen rettegve várja a további híreket gyorslábú szomszédaitól.

Úgy gondoltam, most már nem vagyok veszélyben, és meglassítottam lépteimet, mert nagyon fáradt voltam. Megtapogattam magamat: minden tagom fájt az ütésektől, s mikor a fejemhez nyúltam, felszisszentem. Most már éppen elegendő okom volt, hogy hazainduljak, s meg is tettem volna, ha nincs az az átkozott óra. Miközben karjaimat tapogattam, ujjam megakadt bal csuklóm felett az órák csupasz számlapján, ezért az első lámpánál felhúztam a kabátom ujját, s láthattam, hogy az óra üvege összetört és hogy a nagymutató is letört, csak egy darabka csonk maradt belőle. A fülemhez emeltem karomat, s megállapítottam, hogy az óra végérvényesen megállt. Leccsatoltam hát a karomról, és a viharkabátom zsebébe dugtam.

Az utólagosan felfogott kár felbőszített. Nem a kár nagysága vagy jelentősége bántott, hanem hiábavalósága. Nem sikerült azt a pantallós macskát igazából még körültapogatnom se, de ő megtalálta a bosszúállás módját. Nevetségessé tett ezzel az összetört órával a zsebemben. Örökbe hagyta, hogy kicsúfoljon vele — az lett egyetlen eredménye az én bölcsen kitervezett nőrablásomnak. Viharkabátomon át éreztem érintését, és ez az érintés jobban égetett az összes ütéseknél; sértés, megalázás, a bolondul eltöltött nap hiábavalósága áramlott belőle. Az én céltalan kínlódásomat juttatta eszembe, amely olyan, mint a lepke röpködése a lámpa körül, s amit én utálok. Szorongattam zsebemben az órát, annyira, hogy belesajgott a markom, s ebben a sajgásban ott volt a zöld pulóver durva horzsolása s az alatta megsejtett simaság is, amit azonban nem sikerült megmarkolnom. Sértődöttségemben, fájdalomban úgy éreztem, hogy jogom van azt a simaságot kicsikarnom, úgy éreztem, hogy megaláztatásomat csak azzal tudnám ellensúlyozni, mielőtt lefekszem és álomba merülök a következő napig.

Amikor a sarokra értem, láttam, hogy megint a Temerini úton vagyok, csak három-négy sarokkal közelebb a központhoz. Könnyen hátat fordíthattam volna hát a parasztnegyednek, s így is kellett volna cse-

lekednem, márcsak azért is, hogy elkerüljem a kellemetlenséget, ha a pantallós lány közben följelentett. Különben is ellenszenvet, undort éreztem, amikor végignéztem az úton, amely kifelé haladva mind szélesebb lett és belefolyt az alattomos koromsötétbe. De amennyire viszszataszított sikertelenségem helye, ugyanúgy — vagy még jobban — szükségét éreztem, hogy éppen ott szerezzem vissza elvesztett nyugalمامat. Úgy rémlett: ha a fény, a központ felé indulnék, az a visszavonulást jelentené, és utána folyton a pantallós lányra gondolnék, meg Simkére és Ljubišára, s ez megrontaná minden örömet. El kellett tüntetni, le kellett törölni a megtörténtekeket, törölni pedig ott kellett, ahol a folt van.

Elindultam hát a folt, a sötétség, az alacsony házak irányában, meggyorsítottam lépteimet, mert attól féltem, hogy elkések, hogy az „Orač” ajtaját zárva találom. De nem így lett; valószínűleg, óra nélkül, nem jól becsültem fel, meddig tartott balul végződő kalandunk. Mégis, az egy óra vagy háromnegyed óra leforgása alatt, ameddig tartott, némi változás történt a kocsmában. Az est utolsó perceiben tértem vissza, amikor már véget ér a mulatozás, és a tétovázó huzavona veszi kezdetét. Az alacsony, füstös ivóban az asztalok nagyobb része szabad volt, a koránkelő parasztok már hazamentek, a hulladékot itt hagyva maguk után — az iszákosokat, akik a sarkokban bóbiskoltak, vagy ott dülöngéltek a söntés előtt.

Nő nem volt egy sem, azt mindjárt láttam, s mégis beljebb mentem a teremben, és ott foglaltam helyet a konyhaajtó előtt, éppen azon a széken, ahol előbb a pantallós lány ült és megközelíthetetlenségével hódítani igyekezett. Arsa bácsi mindjárt odasietett, lesütve szemét, talán attól tartott, hogy az ezresért jöttem, vagy pedig a leányrablásban való részvétele miatt inába szállt a bátorsága — mindenesetre úgy tett, mintha akkor látott volna először tegnap este. A gyűlölet újabb rovásaival szívemben belementem a játékba, és dölyfösen kiráztam az összes aprópénzt zsebeimből. „Ezért az egészért — vermutot!” Az asztalon hevert egy összegyűrt ötszázás is, mint valami megtépázott zászló a fémpénzek szemétdombján. Gyorsan kiszolgált, de csak egy pohárával hozott. Azonnal kiittam, és az üres poharat az asztallapra csapva ráparancsoltam: „Még egyet”. Élveztem, hogy ide-oda futkos, ezért minden újabb poharat csak akkor rendeltem meg, amikor már megfordult és a söntés felé indult, de még nem jutott olyan messzire, hogy ne hallotta volna meg rendelésemet. Csattanás az asztalon. „Még egyet!” Jó néhányszor megisméltődött ez a jelenet, és ő csak futkosott ide-oda csámpás lábával, verejtékező kopasz fejével, széttárva kezét és morgogva magában, amikor elfordult tőlem, de szótlánul és szolgálatkészen térve vissza, mindig csak egy pohárral a kezében, mert belátta, hogy így akarom.

Már az ötödik-hatodik pohárnál tartottam, amikor benyitott az aszszony, akit később megöltem. Akkor még nem sejtettem semmit, habár már az első pillantásra dühbe gurított. Haragudtam, mert megéreztem, hogy ő lesz az, aki estére megnyugtat, habár láttam, hogy az éjjeli nők legutolsó fajtájából való. Lerítt ez gyűrött cic ruhájáról (márciusban cic ruhában), amelyet félig eltakart rajta a rövid férfikabát, lerítt alacsony

sarkú sáros cipőjéről, kócos hajáról, püffedt, rezes arcáról és apró, gyuladásos, megtört fényű szeméről.

Hát ilyenre fanyalodtam.

De mégis női teste volt. Kiadós, kissé széttertyedt, noha még fiatal, s én erre a testre összpontosítottam figyelmemet. Előbb csak távolról, mert egyenesen a söntéshez tartott, ott pedig két részeg vendég fogadta — egyik báránybőr kucsmás, a másik zöld kalapban —, akik nyilvánvalóan jól ismerhették, és biztató szavakat mormogtak felé. Nekem nem volt sietős a dolgom, most, amikor tudtam, hogy meglesz a mai falatom: úgy szemléltem, hogy semmivel se tereljem magamra figyelmüket.

Pálinkát rendelt magának, reszelős mély hangja volt, s mindjárt szájához emelte, lassacskán szürcsölte és rágta az italt, ahogyan az igazi alkoholisták szokták. A körülötte levőkre nemigen ügyelt, nem törődött senkivel és semmivel, csak állt, és ivott egy kissé szétvetett lábbal, mint az arató, ha munkájába merül.

Ahogy kiitta poharát, egy kissé felélénkült, dobbantott lábaival, és szóba elegyedett a söntés előtt állókkal. Bökdösni és fogdosni kezdték. Közeledésének értelmét hamarosan megfejtettem, amikor odahajolt a kucsmáshoz. Újabb itókat rendelt neki, mire ő ismét szótlanná vált, és többé nem törődött velük. Saját szükségletének kielégítésére összpontosította a figyelmét, ugyanúgy, mint az előbb. A vendégek is ittak. Amikor a poharak ismét kiürültek és az asszony megint engedékenyebb lett irányukban, most különösen a zöld kalaposnak kedveskedett, de azoknak mintha alább szállt volna a kedvük. Hallgattak, beszédjére a vállukat vonogatták. Egyszer csak mély hangján nagyot kiáltott: „Anyátok kínját!” Kotorászni kezdett kabátja zeseiben, valami rongydarabokból aprópénzt szedegetett elő, közel vitte a szeméhez, mintha rövidlátó volna, sokáig számolgatta, s aztán bizonytalan hangon még egy pohárral töltetett Arsa bácsival.

Akkor fölkeltem, a söntés felé indultam, megálltam az asszony és a kucsmás ember között. „Ezt én fizetem”, mondtam Arsa bácsinak, aki az asszony elé tette a pálinkát. Az asszony megfordult, könnyező szemekkel nézett rám, látszott, nehezeire esik a nézés; aztán félrehúzta dagadt és merev száját, úgyhogy apró fogai kivillantak. „Van cigaretta?” Így adta aláírását egyezségünkre.

Megkínáltam cigarettával, és tüzet is adtam neki; de nem volt szándékomban ott ácsorogni vele, míg tökrészegre nem issza magát és képtelen lesz még járni is. Megvártam, hogy kiigya a poharát, s amikor megfordult, úgy vaktában keresve talán emlékezetében, hogy ki fizette neki a pálinkát és kitől várhatja a következőt, azt mondtam neki: „Utána majd ihatsz még, ha pénzt kaptál tőlem”. Megint nedvesek lettek a szemei, méricsgült, talán azt latolgatta, megérem-e, hogy engedékeny legyen — bizonyára elég beszédes volt az arcom. Nagyot sóhajtott, és szó nélkül kicsit esetlenül, bizonytalan léptekkel elfordult a söntéstől.

Intettem Arsa bácsinak, aki alig várta, hogy lerázzon a nyakáról, és megkérdeztem: „Mennyi?” Fejből tudta a számlát, majdnem az egész ötszázassal könnyebb lettem. Most azonban nem adtam borravalót, s a maradék meg az a kis aprópénz a zsebemben éppen elég lesz ennek az asszonynak. Karon ragadtam, és a kijárat felé toltam.

Odakint hideg, nyirkos levegő csipett arcunkba, a nő egy pillanatra megtorpant, de jó erősen megszorítottam vastag karizmát, és kitoltam az utcára. Tenyeremben érezni kezdtem izmának melegét, és ez elragadtatott.

Kész volt — ez a melegség — átfolyt belém, hogy egy legyen az enyémmel: hát lehet ennél többet kívánni valakitől? Hozzásimultam, karommal átöleltem a vállát, arcomat az övéhez szoritottam, amely ha goromba volt is, mégis megőrzött valamit a női arc simaságából, és így vezettem magamhoz szorítva, egész testemmel éreztem lépteit, mozdulatait, akaratomnak behódolt akarátát. Szó nélkül mentünk a kihalt utcán; egyikünk sem kérdezett semmit, egyikünk sem ajánlott semmit. Magától értetődött, hogy találgánk nem igényel és nem is érdemel külön megbeszélést, kényelmet, különleges rejteket, elegendő hozzá maga az alkalom, hogy zavartalanul lebonyolítsuk. A zavaró körülményt az emberek jelentették; még mindig akadt nyughatatlan járókelő; valahol messze mögöttünk visszhangzott lépteik kopogása, felkiáltásaik, káromkodásaik. Mi azonban mind messzebb kerültünk tőlük, mert igyekeztünk elhagyni a házakat, amelyek őket fogva tartották; az utca végére érkeztünk és felmentünk a meredek betonhídra, amely a csatorna csöndes vizét ívelte át. A szántóföldek felől erős szél csapott arcunkba, és fázósan álltunk meg, mint valami hegycsúcson, amely még nem végcél ugyan, de közbeeső állomás a hozzá vezető úton. Nem láttam értelmét, hogy átmenjünk a hídon a nyirkos szántók felé, ahol szétszórt tanyák és házcsoportok vártak volna ránk, drótkerítéssel és csaholó kutyákkal; itt kellett helyet találni a víz menti keskeny föld-sávon, amely a természet szegényes utánezataként elválasztott, távol tartott egymástól két emberi világot.

Karom derekán tartva, áthajoltam a hidkorklátón. Egy vasoszlopon himbálózó lámpa fényénél felfedeztem egy kanyargó ösvényt, amely a földtalapzat meredekén ereszkedett le a csatorna menti töltés felé. Ezen az ösvényen indultam el vele.

Elég nehezen ment a dolog, lomha járásával igen nehezen mozgott; valójában alig vett tudomást fáradozásomról, ellenkezés nélkül csúszott le a fölázott ösvényen, félelem és öntudatlan női sikongatás nélkül, de visszatartani sem igyekezett magát, nem is fogódzkodott; helyette is nekem kellett bevájni sarkamat a sárba, hol magamhoz szorítva, hol távol tartva, mint valami elkényeztetett turistalányt a hegyi vezetőnek, csakhogy itt a díjat, az ő nehéz, terebélyes testét, mely szemérem nélkül engedte át magát az ölelésnek, állandóan a tenyeremben éreztem. Így érkeztünk a töltésre, és igyekeztünk minél távolabb kerülni a fénytől. Lassan ki is kerültünk hatósugarából, s most már csak a felhőkkel borított hold sápadt fénye körvonalazta a csatorna medrét, és árnyékba burkolta a töltés gödreit. Ott tántorogtunk összeölelkezve, hol valami szívós bokorba botolva, hol meg az esőmosta gödrökbe csúszva. Igen vigasztalan volt ez a tájék, s egy pillanatra tétozva rezzenem össze, vajon képes leszek-e kikapcsolódni, ami nélkül nem lelek kielégülést a nőknél. Végigmértem: mozdulatlanul állt mellettem, mintha valami oszlopra nehezkedett volna, hangosan lélegzett a megerőltetéstől, de arca, melynek vonalait csak sejtettem a félhomályban, nyugodt volt. Egészen közel vontam magamhoz, arcát felém fordítottam, és ajkaira tapasztottam a számat. Ajkai időnként szétnyílottak, nedvesek és mele-

gek voltak, dohányra és a savanyú ital ízére emlékeztettek, nem hagyták el a számat, jóllehet orrlíkain át lélelegzetvétele most még nehezebb volt. Ez az áldozatkész női megadás ismét felbátorított: mindenre kész, csak az én intésemet várja, hogy lefeküdjön, hogy feloldódjon, és melegséggel vegyen körül, bármelyik részecskéjén ennek a sáros domboldalnak.

Hamarosan felfedeztem egy alkalmasnak látszó hajlatot a parton: fű nőtte be és eléggé meredek volt, így a víz, mihelyt elállt az eső, lefolyhatott, de mégsem volt annyira meredek, hogy lecsússzunk róla. Amikor elengedtem, mindjárt megérezte szándékomat és le is akart feküdni, de én visszatartottam, és szó nélkül levettem a kabátját és az én vihar-kabátomat is, és leterítettem a fűre. Csak most engedtem, hogy ezen a száraz fekhelyen nyúljon el, én pedig lassan ráfeküdtem.

Persze, szegényes ölekezés volt ez, abban a gödörben, a szabad ég alatt, a hideg, nyers szagú sárban, és ővele, aki az én simogatásomat fásultan tűrte, alig észrevehető arcrándulással, amit így közvetlen közletről jól láthattam, vagy inkább csak megsejtettem, és azt is, hogy gondolatai valószínűleg az ígért pálinka körül járnak. De éppen ez volt az, amit akartam; legalábbis arra törekedtem, hogy azt higgyem, hogy éppen ez az. Gondolatban kiemeltem — ahogyan a szerelmes szokta kiemelni mindazt, ami szép az asszonyon — közömbösségét, beletörődését, hogy testének vonzása és gondolatai révén eljussak a teljes feloldódás érzetéig. Szép mellei voltak, s azokhoz menekültem, akár játékaikhoz a megrémült gyermek; mikor megnyugodtunk, még mindig a kezemben tartottam őket, kemények, melegek voltak, és általuk boldogan jutottam el az ernyedtség pillanataiba. Megint éreztem borizú lehetőségét, a levegő hűvösét, a föld nyirkosságát, de mindez valóság volt, sem vonzó, sem visszataszító, egyszerűen olyan volt, és nem gátoltak abban, hogy józanul és függetlenül gondolkodjak. Nyugodt voltam, józan, már a hidat fürkésztem, számígtattam a távolságot az első autóbuszmegállóig.

Amikor kiszabadultam öleléséből, fölkelt és magára vette kabátját, én a vihar-kabátom után nyúltam, és cigarettát kerestem. Nem találtam; a zsebeket tapogatva megállapítottam, hogy üresek. Erről az órám jutott eszembe, és noha a cigarettát és a gyufát megtaláltam a nadrágzsebben, nem tudtam elfelejteni az eredménytelen keresgélés kellemetlen görcsét. Neki is adtam egy cigarettát, mindkettőnkét meggyújtottam, utána pedig ismét tapogatni kezdtem zsebeimet, az órámot kerestem. Nem volt a vihar-kabát zsebében, nem volt a nadrágzsebekben sem. Kiesett talán? Gyufát gyújtottam, és keresni kezdtem a földön, egyszer, kétszer, még egyszer — nyoma sem volt az órának. Hátha legurult a töltés oldalán? De a bemélyedés enyhe meredeke miatt ez nem történhetett meg. Akkor bizonyosra vettem, hogy ellopta ez az asszony. A hiábavaló keresés már amúgy is kihozott sodromból, de az még semmi sem volt a hirtelen gyanú harapásához képest. Nyugalmam egyből odalett, izgatott, ideges lettem. Ránéztem az asszonyra: ott állt fölöttem, széles és tömzsi volt, és noha arcát nem láthattam, meg voltam győződve, hogy az alkalmi kis tolvajok körmönfonsága ül rajta. Bizonyára megsejtette a veszélyt mozdulatomban, mert egyszerre toporogni kezdett, nehézkesen és ügyefogyottan, akár ott a söntés előtt a részeg

vendégek társaságában, s a töltés felé fordult, nyilván azzal a szándékkal, hogy elmenjen.

Elkaptam a lábászárát, és egy mozdulattal lerántottam hozzám a göcörbe, s most ő is, akár én, négykézláb állt, és úgy meredtünk egymásra, mint két vicsorgó kutya. „Hol az órád?“, kiáltottam. „Miféle óra?“, mondta ő lihegve, s az, hogy ilyen hirtelen feltalálta magát, előző tompaságával ellentétben, most fokozta gyanakvásomat. „Add vissza az órát, vagy megöllek.” „Nincs nálam semmiféle óra”, mondta, és fel akart állni. Rávettem magamat, mint valami öreg, horpadt kofterra, amit undorral át kell kutatni, nem azért, hogy találjon benne valamit az ember, hanem hogy megbizonyosodjon, hogy amit keres, az nincs benne.

Kiforgattam kabátja zsebeit, valami nedves rongyokat szórtam szét a földön, egy kulcsot, öt-hat elpiszkolódott egydinárost. Benyúltam a keblébe, egészen a csípejéig ért a kezem, végigeveztem kemény mellein es feszülő hasán; majd megfordítottam, s ugyanazokkal a mozdulatokkal végigpásztáztam a hátát is. Fölemeltem a ruháját, lehúztam a bugyiját a hasáról, émelyegve tapogattam végig a varrásokat és ráncokat, utána úgy hagytam lógni petyhüdt combjain. Lába hajlítóoldalán cipőjéig ereszkedtek le ujjaim, letéptem és kifordítottam a cipőit, aztán újból fölfelé tapogattam — s akkor jobb bokája fölött egy kemény tárgyat tapintottam ki. Egy rántással lehúztam a harisnyáját, egész a lába fejéig, és akkor a feszes harisnya alól kimarkoltam a kemény tárgyat, és tenyeremen a szememhez emeltem.

Az én órád volt az. Nagymutató nélkül, csupasz számlappal, az összegyűrt szíjon. El akarta tőlem lopni, miután az az előbbi lány már összetörte, az az önző, aki hajlandó volt a filmdíva szerepét megjátszani, de odaadni magát, azt már nem, hogy megnyugvást, nyugalmat nyújtott volna. Egyiktől se kaptam ezt. Mindegyiket, amíg én a nyugalom után sóvárogtam, alattomos cél vezérelte; mindegyiknek az járt az eszében, hogy megkárosítson, nem pedig az, hogy kielégítsen.

Az asszony elterülve feküdt előttem, annyira megrémülve, vagy pedig visszasüllyedve részegségébe, hogy megfeledezett arról is, hogy ruháját rendbe szedje. Úgy feküdt ott, mint egy felhasított zsák, háta alá gyűrt kabáttal, ruhája a hasáig felhúzódott, megtépett alsóneművel, szétvetett lábain a lehúzott harisnyával. Csúnya és alakatlan volt, puffedt — és én még röviddel ezelőtt öleltem, ajkaimmal simogattam, magamba lélegeztem, csak hogy elhitesse magammal, hogy szeret és hogy szerelemből adja át magát. Ő meg ugyanazokban a percekben, rövid eszének részeg kódében is számítóan kihúzta az órát viharkabátom zsebéből, amit aláterítettem, hogy száraz fekvőhelye legyen; meglopott, meglopta egyetlen jó érzésemet, a nyugalمامat, amely most itt feküdt, vele együtt megtépázva, bemocskolva. Felálltam, és elindultam feléjük, szétzilált nyugalمام és az asszony felé, lábbal tiporva az arcát, mellét, hasát. Védekezett, kezét görcsösen tartotta arca elé, vonaglott, hogy hasra fordulhasson, de nem hagytam; tapostam, tapostam, tapostam rajta, amíg annyira ki nem merültem, hogy elterültem mellette a földön.

Nem tudtam, hogy megöltem, bár nem volt nehéz felfogni, hogy anynyi ütéssel felsebzem, eltorzítom. Egy szemernyi részvétet sem éreztem iránta. Önmagamát sajnáltam csak, itt a sárban, hogy ezt kellett

tennem, hogy mi mindent el nem követtem a megnyugvásért, és itt van, mindenki másvalamit akart, mindenki csak önmagával törődik önzőn, kíméletlenül s ezért nem marad más az ember számára, mint hogy üssön s ezzel is saját magát verje. A vágyak különböznek, valami nincs rendjén, s míg azt hiszi az ember, hogy az asszonyban majd meg-
leli az összhangot, tulajdonképpen az összhang és a félreértés között evickél, amit csak később lát be, akár én. Az ő akarata az ő átká. Az én akaratom az én átkom. Harcba egymással. De semmit se lehet jóvátenni, sem utólag, sem idejében, mert ki-ki közülünk a maga átkos szenvedélyét követi vakon, mert azok jelentik lényünket, és készek vagyunk érvényt szerezni nekik bármi áron, még az életünkkel is, a magunkéval vagy máséval.

P A P J Ó Z S E F fordítása